

आदर्श-प्रश्नपत्रम्
विषयः – संस्कृत (प्रतिभा)
कक्षा – षष्ठी

समयः – सार्धहोराद्वयम्

पूर्णाङ्काः – 60

सामान्य निर्देशाः

(1) प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति।

खण्डः 'क'	अपठित-अवबोधनम्	8 अङ्काः
खण्डः 'ख'	रचनात्मक-कार्यम्	12 अङ्काः
खण्डः 'ग'	अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्	24 अङ्काः
खण्डः 'घ'	पठित-अवबोधनम्	16 अङ्काः

(2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।

(3) उत्तराणि संस्कृतेन एवं लेखनीयानि।

(3) प्रश्न-संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

खण्डः 'क'

अपठित-अवबोधनम् (8 अङ्काः)

1. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत—

छात्रस्य जीवने अनुशासनस्य अतीव महत्त्वं विद्यते। छात्रजीवनम् अनुशासितं भवति चेत् सकलानि कार्याणि कुशलतया पूर्णानि भवन्ति। विद्यालये तु अनुशासनम् अवश्यमेव परिपालनीयम्। अनुशासनाभावे छात्रः सफलतां प्राप्तुं न शक्नोति। अनुशासनहीनाः छात्राः अनुशासनाभावे बहुमूल्यं समयं अमूल्यं ज्ञानं हितचिन्तकानि मित्राणि च सर्वं विनश्यति। छात्रजीवने स्वीकृतम् अनुशासनं समाजे सदा सर्वदा सम्मानितं स्थानं ददाति।

I. एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)

1 × 3 = 3

(क) छात्रस्य जीवने कस्य अतीव महत्त्वं विद्यते?

(ख) विद्यालये किम् अवश्यमेव परिपालनीयम्?

(ग) अनुशासनाभावे छात्रः कां प्राप्तुं न शक्नोति?

(घ) छात्रजीवनम् अनुशासितं भवति चेत् सकलानि कार्याणि कथं पूर्णानि भवन्ति?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत— (केवलं प्रश्नमेकम्)

2 x 1 = 2

(क) छात्रजीवनम् अनुशासितं भवति चेत् कानि कुशलतया पूर्णानि भवन्ति।

(ख) अनुशासनहीनाः छात्राः अनुशासनाभावे कं विनश्यति?

III. यथानिर्देशम् उत्तरत- (केवल प्रश्नत्रयम्)

1 × 3 = 3

- (क) 'छात्रः सफलतां प्राप्तुं न शक्नोति' इत्यस्मिन् वाक्ये कर्तृपदं किम्?
 (अ) छात्रः (ब) सफलतां (स) शक्नोति (द) प्राप्तुम्
- (ख) 'विनश्यति' अत्र कः लकारः?
 (अ) लट् (ब) लोट् (स) लृट् (द) लङ्
- (ग) 'मरणम्' इत्यस्य विपरीतार्थकं पदम् अत्र किम् अस्ति?
 (अ) तरणम् (ब) सफलम् (स) जीवनम् (द) करणम्
- (घ) अधोलिखितशब्देषु आकारान्तस्त्रील्लिङ्गशब्दः कः?
 (अ) छात्रः (ब) सफलता (स) अनुशासनम् (द) वस्तु

खण्डः 'ख'

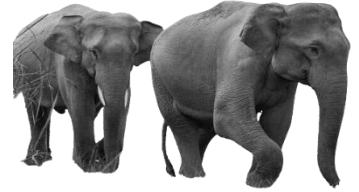
रचनात्मक कार्यम् (12 अङ्काः)

2. अधः प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया वाक्यानि पूरयत (केवल प्रश्नचतुष्टयम्) $2 \times 4 = 8$

मञ्जूषा

बुक्कति, मयूरः, धावन्ति, भ्रमतः, पठतः

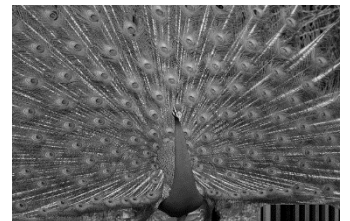
1. गजौ

2. बालकाः

3. नृत्यति।

4. बालकौ।

5. कुक्कुरः।

अथवा

मञ्जूषातः पदानि चित्वा अधोलिखितं वार्तालापं पूरयत-

मञ्जूषा

अहम्, कक्षायाम्, मम, भवतः, पितुः

सुरेशः - मम नाम सुरेशः । (i) नाम किम्?

दीपकः - (ii) नाम दीपकः। भवतः (iii)..... नाम किम्?

सुरेशः - मम पितुः नाम श्री सुरेन्द्रः । भवान् कस्यां (iv) पठति?

दीपकः - (v)..... षष्ठी-कक्षायाम् पठामि ।

3. उचितसर्वनामपदेन वाक्यं योजयत-

1x4= 4

क) सा	धावन्ति
ख) ताः	वदति
ग) ते	पठति
घ) सः	कूजतः

खण्डः 'ग'

अनुप्रयुक्त व्याकरणम् (18 अङ्काः)

4. वर्णसंयोजनेन पदं लिखत-

1 × 5 = 5

यथा - व् + ऋ + थ् + आ = वृथा

- क) प् + उ + स् + त् + अ + क् + अ + म् =
 ख) च् + अ + ट् + अ + क् + आ =
 ग) क् + ऋ + ष् + अ + क् + आः =
 घ) उ + द् + य् + आ + न् + अ + म् =
 ङ) स् + ओ + प् + आ + न् + अ + म् =

5. उदाहरणं दृष्ट्वा वर्णविच्छेदं लिखत -

1x5=5

यथा - बालकः = ब् + आ + ल् + अ + क् + अः

- क) क्रीडनकम् =
 ख) दोला =
 ग) अश्वः =
 घ) मृगाः =
 ङ) एतौ =

6. उचितकर्तृपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

1x4=4

- अ) पुस्तकं पठन्ति। बालिका/ बालिकाः
 आ) फलं खादति। सः/ ते
 इ) विहरतः। चटकाः/ चटके
 ई) चरतः। अजा /अजे

7. उदाहरणं दृष्ट्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

1x5=5

- यथा- देवः देवौ देवाः
(1)..... कपोतौ(2).....
 वृषभः(3).....(4).....
 काकः(5)..... काकाः

8. उचितधातुरूपाणि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

1x5=5

- अ) लेखिका पत्रं। लिखति/ लिखन्ति
 आ) नौका। चलन्ति/ चलति
 इ) मक्षिके। उत्पतति/ उत्पततः
 ई) अश्वः। धावति/ धावन्ति
 उ) छात्रौ। हसति/ हसतः

खण्डः 'घ'

पठित अवबोधनम् (16 अङ्काः)

9. अधोलिखितं पुल्लिङ्गपाठांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

1x3=3

- एतौ कौ?
 एतौ शुनकौ स्तः।

किम् एतौ गर्जतः?
न्, एतौ उच्चैः बुक्कतः।

- I. एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नमेकम्) 1 × 1 = 1
(क) एतौ कौ स्तः?
(ख) किम् एतौ गर्जतः?
- II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नमेकम्) 1 x 1 = 1
(क) किं शुनकौ गर्जतः?
(ख) किं शुनकौ बुक्कतः?
- III. यथानिर्देशम् उत्तरत- (केवल प्रश्नत्रयम्) 1 x 1 = 1
क) 'स्तः' अत्र कः लकारः?
(अ) लट् (ब) लोट् (स) लृट् (द) लङ्
- ख) अधोलिखितशब्देषु अकारान्तपुल्लिङ्गशब्दः कः?
(अ) किम् (ब) गर्जतः (स) शुनकौ (द) कुक्कतः

10. अधोलिखितं स्त्रीलिङ्गपाठांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

1x3=3

सा का?
सा घटिका।
घटिका किं सूचयति?
घटिका समयं सूचयति।

- I. एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नमेकम्) 1×1 = 1
(क) सा का अस्ति?
(ख) समयं कः सूचयति?
- II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नमेकम्) 1x1 = 1
(क) घटिका किं सूचयति?
(ख) एतत् कस्याः चित्रम् अस्ति?
- III. यथानिर्देशम् उत्तरत- (केवल प्रश्नत्रयम्) 1x1 = 1
ख) 'घटिका' अत्र का विभक्तिः?
(अ) प्रथमा (ब) द्वितीया (स) षष्ठी (द) पञ्चमी
- ख) अधोलिखितशब्देषु आकारान्तस्त्रीलिङ्गशब्दः कः?
(अ) किम् (ब) का (स) कः (द) कस्य

11. अधोलिखितं नपुंसकलिङ्गपाठांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

1x3=3

तानि कानि?

तानि कदलीफलानि सन्ति।

किं तानि मधुराणि?

आम्, तानि मधुराणि पोषकाणि च।

- I. एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नमेकम्) 1×1 = 1
(क) तानि कानि सन्ति?
(ख) किं कदलीफलानि मधुराणि सन्ति?
- II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नमेकम्) 1x1 = 1
(क) कानि मधुराणि पोषकाणि च सन्ति।
(ख) अत्र चित्रे कानि सन्ति?
- III. यथानिर्देशम् उत्तरत- (केवल प्रश्नत्रयम्) 1x1 = 1
ग) 'मधुरम्' अत्र का विभक्तिः?
(अ) प्रथमा (ब) द्वितीया (स) चतुर्थी (द) पञ्चमी
- ख) अधोलिखितशब्देषु अकारान्तनपुंसकलिङ्गशब्दः कः?
(अ) कदलीफलम् (ब) का (स) पशवः (द) कस्य

12. चित्रानुसारं पदनामानि लिखत- (केवल प्रश्नचतुष्टयम्)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. निर्देशानुसारं वचनपरिवर्तनं कुरुत- (केवल प्रश्नत्रयम्)

यथा- एतत् पतति (बहुवचने) - एतानि पतन्ति

- क) छात्रे लिखतः। (बहुवचने) -
- ख) मयूरी नृत्यतः। (एकवचने) -
- ग) नारिकेलानि पतन्ति। (द्विवचने) -
- घ) सिंहाः गर्जन्ति। (द्विवचने) -